01
පාඩම

බුදුපියාණෝ උතුමන්ටත් උතුම් මිනිසෙකි

ලොව පහළ වූ කරුණාවේ හා ප්‍රඥාවේ ප්‍රතිමූර්තිය සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. අප්‍රමාණ ලෝක සත්ත්වයාට මෙලොව පරලොව යහපත සැලසූ ශ්‍රේෂ්ඨතම ශාස්තෲන් වහන්සේ ද බුදුරජාණන් වහන්සේ ම ය. මිනිසෙකු ලෙස ඉපිද මිනිසෙකු ලෙස වින්ද යුතු සැප හා දුක් විඳ මිනිස් සිත උපරිම තලයකට දියුණු කළ උන් වහන්සේ ආශ්චර්යවත් මනුෂ්‍ය රත්නයක් වන සේක.

සත්ත්වයාගේ හා ලෝකයේ යථා තත්ත්වය මැනවින් වටහා ගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සියලු ධර්මයන් සිය නුවණින් ම අවබෝධ කර ගත් බැවින් සම්මා සම්බුද්ධ නම් වන සේක. මිනිසුන් අතර උපන්නත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෙකු නොව උත්තරීතර මනුෂ්‍යයෙකි.

දිනක් උක්කට්ඨා නුවර සිට සේතව්‍ය නුවර දක්වා වඩින බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පා සටහන් දුටු දෝණ බමුණා උන් වහන්සේ වෙත එළඹ සංවාදයක නිරත වෙමින් මෙසේ විමසී ය.

බමුණා :- **ඔබ දෙවියෙක් ද?**
බුදුරදුන්:- **බමුණ, මම දෙවියෙක් නොවෙමි.**
බමුණා :- **එසේ නම් ඔබ ගාන්ධර්වයෙක් ද?**
බුදුරදුන්:- **බමුණ, මම ගාන්ධර්වයෙක් ද නොවෙමි.**
බමුණා :- **එසේ නම් ඔබ යක්ෂයෙක් ද?**
බුදුරදුන්:- **බමුණ, මම යක්ෂයෙක් ද නොවෙමි.**
බමුණා :- **එසේ නම් ඔබ මනුෂ්‍යයෙක් ද?**
බුදුරදුන්:- **බමුණ, මම මනුෂ්‍යයෙක් ද නොවෙමි.**

මෙම ප්‍රකාශයෙන් මවිතයට පත් බමුණා මෙසේ කීය. මම ඔබෙන් ඔබ දෙවියෙක් දැයි ඇසූ විට නැතැයි කියති, ගාන්ධර්වයෙක් දැයි ඇසූ විට නැතැයි කියති, යක්ෂයෙක් දැයි ඇසූ විට නැතැයි කියති, මනුෂ්‍යයෙකු දැයි ඇසූ විට නැතැයි කියති. එසේ නම් ඔබ කවරෙක් ද? බමුණාගේ මෙම වදන් ඇසූ බුදුරජාණන් වහන්සේ බමුණාට මෙසේ වදාළහ. බ්‍රාහ්මණය, මම දෙවියෙක් නම් දෙවියන් තුළ තිබිය යුතු කාමාදී ආශ්‍රවයන් මා තුළ තිබිය යුතු ය. මනුෂ්‍යයෙක් නම් මනුෂ්‍යයන් තුළ තිබිය යුතු කාමාදී ආශ්‍රවයන් තිබිය යුතු ය. එහෙත් මම එබඳු සත්වයන් තුළ ඇති කාමාදී ආශ්‍රවයන් සහමුලින් ම ප්‍රහීණ කළෙමි.

බ්‍රාහ්මණය උපුලක් හෝ පියුමක් හෝ හෙළ පියුමක් හෝ දියෙහි නොගැවී නොතැවරී තිබෙන්නේ යම් සේ ද මම ද මේ ලෝකයෙහි මිනිසුන් අතර උපන්නෙමි.

ලෝකයෙහි මිනිසුන් අතර වැඩී මිනිසුන්ගෙන් ඉස්මතු වී ලෝකය සමග නොගැවී නොබැඳී සිටිමි. මම බුද්ධ යැයි දැනගන්න යැයි දේශනා කළහ.

සාමාන්‍ය මිනිසුන් හැඳින්වීමේ දී යෙදෙන මනුෂ්‍ය යන පදය බුදුරදුන්ට භාවිත වුව ද එහි විශේෂත්වයක් ඇත. මිනිසුන් අතර බුදුරජාණන් වහන්සේ උත්තරීතර මිනිසක් වෙති. සීල, සමාධි, පඤ්ඤා, විමුක්ති, විමුක්තිඥාන දර්ශනයන්ගෙන් ශෝභාමත් වූ ශ්‍රේෂ්ඨතම මනුෂ්‍ය රත්නය බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. උන්වහන්සේගේ උත්තරීතර මානුෂීය ගුණාංග සමුදාය අන්ධකාර සමාජයට දීප්තිමත් ආලෝකයක් මෙන් විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ සාමාන්‍ය මිනිසුන්ට සමකළ නොහැකි බැවින් ''අසම'' වෙති. බුදුරජාණන් වහන්සේලා හා පමණක් සම වන බැවින් අසමසම වෙති. උන්වහන්සේ සතු මානුෂීය ගුණාංග උත්තරීතර මානුෂීය ගුණාංගයන් වන්නේ එබැවිනි.

සම්බුද්ධ චරිතය පිළිබඳ විමසීමේ දී කරුණාව, දයාව, අනුකම්පාව, මෛත්‍රිය, පරාර්ථ චර්යාව, නිහතමානී බව, ඉවසීම, කළගුණ සැළකීම, පොදුබව, සමානාත්මතාව වැනි ගුණාංගයන්ට හිමිවන්නේ විශේෂ තැනකි.

මහාකරුණිකයාණෝ

අනුන්ගේ දුක්ගැහැට වධ වේදනා අසමානකම් අසරණකම් දැක සත්පුරුෂයන්ගේ හදවත සැලීමේ කම්පාවීමේ උසස් මිනිස් ගුණය කරුණාව නම් වේ. මානව දයාව අනුකම්පාව ලෙස ද මෙය හැඳින්වේ. සාමාන්‍ය පුද්ගලයන්ගේ කරුණාව සීමා සහිත වූවකි. එහෙත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අසීමිත කරුණාව මහා කරුණාව නම් වේ. සියලු සත්වයා කෙරෙහි සමසිතින් ක්‍රියා කිරීම විශේෂත්වයයි.

වධකෙ දෙවදත්තම්හි
චොරෙ අංගුලිමාලකෙ
ධනපාලෙ රාහුලෙ චෙව
සබ්බත්ථ සම මානසො

සසරෙහි පටන් වෛර බැඳ පැමිණ ලොව්තුරා බුද්ධත්වයට පත් වූ ජාතියෙහි පවා විවිධ උවදුරු පැමිණ වූ දේවදත්ත තෙරුන්ටත්, රා බී වියරු වැටී ගිනි ගුලියක් සේ තමන්වහන්සේ වෙතට දිව ආ නාලාගිරි ඇතුටත්, නමින් අහිංසක වුවත් එබඳු ගති හැරදා ගුරු සිසු දෙපිරිස විසින් නොමග යැවීමෙන් මිනීමරුවෙකු වී තමන් වහන්සේ පසුපස එළවා ආ අංගුලිමාලටත්, සිදුහත් බෝසත් ලෙයින් උපන් සුරතල් රාහුල කුමරුටත් සම මෙතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ක්‍රියා කළසේක.

උන්වහන්සේ හිමිදිරි පාන්දර මහාකරුණා සමාපත්තියට සමවැදී තමන් වහන්සේගේ ආධ්‍යාත්මික පිහිට ලැබීමට අද කවරෙක් සුදුසු වෙත්දැයි විමසා බලමින් ඔවුන් සොයා ගොස් පිහිටවෙති. උන්වහන්සේගේ ජීවිතයෙහි පරමාර්ථය වූයේ පරාර්ථ චර්යාවෙහි හෙවත් ලෝකාර්ථ චර්යාවෙහි යෙදෙමින් ලෝක සත්වයා සංසාරයෙන් එතෙර කරවීමයි. බුද්ධත්වයේ සිට මහා පරිනිර්වාණය දක්වා ම වසර හතළිස් පහක් තුළ

දිනපතා වැඩිම කාලයක් කැප කරන ලදදේ මිනිස් සමාජයේ ලෞකික හා ලෝකෝත්තර දියුණුව සලසා දීම උදෙසා ය. උන්වහන්සේ ''පරත්‍ථං පටිපජ්ජථ'' යන දේශනාව ආදර්ශයෙන් ම පෙන්වූ සේක.

මහාකාරුණික වූ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් පිහිට ලැබූ සත්ත්වයෝ අපමණ ය. සිය සුළු පියාගේ කෝපයට ලක්වී අමුසොහොනේ මළ සිරුරකට බැඳ සිටි සෝපාක නිවන් සුව ලද්දේත් සැඩොල් කුලයෙහි උපත ලබා කසල ශෝධනයෙහි යෙදී දුක්බර ජීවිතයක් ගතකළ සුනීත සසර බන්ධනයන්ගෙන් මිදී නිවනට පත්වූයේත්, මියගිය තම එක ම දරුවාට බෙහෙත් සොයා දෙව්රම් වෙහෙරට පැමිණි කිසාගෝතමිය මරණයේ නියතබව දැන සසර දුක් කෙළවර කළේත්, දාසියක වූ රජ්ජුමාලා සියලු දුක් දොම්නස් දුරුකර රහත්බව ලැබුයේත්, රෝග පීඩාවන්ට මසුරු පියාගෙන් පිහිටක් නො ලද මට්ටකුණ්ඩලී දෙව්සැපතට පත්වූයේත්, මිනිස් ගුණයෙන් උතුම් වූ මහා කාරුණික බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මානව දයාවේ බලයෙනි.

නිහතමානී නායකයාණෝ

මානය නම් මැනීමයි. ජාතිය, කුලය, ධනය, තනතුරු, උගත්කම, රූපය ආදී කරුණු සලකමින් තමන් අනුන් හා මැනබැලීම මෙහි ස්වභාවයයි.

සෙය්‍යමාන	**- තමා අනුන්ට වඩා උසස් යැයි සිතීම**
සදිසමාන	**- තමා අනුන් හා සමානයැයි සිතීම**
හීනමාන	**- තමා අනුන්ට වඩා පහත්යැයි සැලකීම**

යනුවෙන් මානයෙහි ප්‍රභේද තුනකි. නිහතමානීබව නම් මානය හෙවත් උඩඟුකම සම්පූර්ණයෙන් නැසූ බවයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මහරහතන් වහන්සේ ආදී නික්ලේශී උතුමන් වහන්සේ නිහතමානී ගුණයෙන් යුතු ය. බුද්ධ චරිතයෙහි විවිධ අවස්ථා විමසන විට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නිහතමානී ගුණය අපට වඩාත් හොඳින් අවබෝධ කරගත හැකි ය.

සම්මා සම්බුද්ධත්වය අවබෝධකර ගැනීමෙන් පසු පස්වන සතියේ අජපාල නුගරුක මුල වැඩ සිටිද්දී තමන්ගේ ගුරුවරයා ලෙස ක්‍රියාකළ හැකි අයෙකු ඇත්දැයි විමසා බලන බුදුරජාණන් වහන්සේ ශීලාදී ගුණ දහමින් තමන් වහන්සේට වඩා උසස් කෙනෙකු නොමැති බව සැලකා උතුම් වූ ශ්‍රී සද්ධර්මය ගුරු තැන්හි තබාගත්හ.

දානය සඳහා විශේෂ ආරාධනා නොලද සෑම දිනක ම පිණ්ඩපාතයෙහි වැඩමවමින් රාජ මාළිගයටත් දුගී පැලටත් කිසිදු භේදයකින් තොරව වැඩමවා මිහිරි රස බොජුන් මෙන් ම කටුක නීරස භෝජන පවා සමසිතින් වැළඳූහ.

තමන් වහන්සේ සියල්ලන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ වුවත් සිය ශ්‍රාවක පිරිස් අතර සිටි විවිධ කුසලතා ඇති අය වෙත අගතනතුරු පිරිනැමීම පවා සම්බුද්ධ චරිතයෙහි විද්‍යමාන වන උදාර ගුණාංගයකි. ආනන්ද, නන්ද, රාහුල, මහාකාශ්‍යප, සාරිපුත්ත, මොග්ගල්ලාන ආදී මහරහතන් වහන්සේලා ශාසනික අගතනතුරු ලැබුයේ එබැවිනි.

එක්දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ මහාකාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ සමග චාරිකාවෙහි නිරතවෙමින් සිටිද්දී අතරමග ගසක් මුල වැඩ සිටීමට අවශ්‍යබව දන්වූ සේක. කාශ්‍යප හිමියෝ බුදුරජුන්ට වැඩ සිටීමට තමන් වහන්සේගේ සිනිඳු පටසිවුර නවා ආසනයක් පිළියල කළ සේක. එහි වැඩසිටි බුදුරජාණන් වහන්සේ කාශ්‍යප හිමියන්ගේ සිවුර ස්පර්ශ කර ''කාශ්‍යප ඔබේ සිවුර සිනිඳුය'' යනුවෙන් පැවසූ සේක. මහාකාශ්‍යප හිමියෝ එම සිනිඳු සිවුර බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජාකර බුදුරජාණන් වහන්සේගේ හණ වැහැරි සිවුර පොරවා ගත්හ. මෙවැනි අවස්ථා තුළින් නිහතමානී සරල චාම් පැවතුම් ඇති බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට දකගත හැකි ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ මහත් ප්‍රසාදයට පත් පුක්කුසාති රජතුමා උන්වහන්සේ සොයා පැමිණියේ ය. තමන් වහන්සේ හමුවීමට පැමිණීමට තරම් කාලයක් රජතුමාට නොමැති බව තේරුම්ගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ රජුගේ පෙරමගට වැඩියහ. දෙදෙනා ම රාත්‍රියෙහි කුඹල් හලක නවාතැන් ගත්හ. මුළු රැය පුරා රජතුමා බුදුරජාණන් වහන්සේ සමග අනන්ත බුදුගුණ සාකච්ඡා කළේ ය. එහෙත් තමන් රැය පහන්වනතුරු ගතකළේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සමග බව ඔහු නොදත්තේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ද රජතුමා සොයායන බුදුරදුන් තමන් යැයි නොඇඟවූහ. පුක්කුසාති රජතුමාට ධර්මාවබෝධයට අවශ්‍ය මග සැලසූ බුදුරජාණන් වහන්සේ පසුව ඔහුට තමන් වහන්සේව හඳුනා ගන්නට ඉඩ සැලසූහ. රජු ධර්මාවබෝධය ලැබී ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත්නුවර දෙව්රම් වෙහෙරෙහි වැඩවසන සමයක ආයුෂ්මත් නන්දක තෙරුන් වහන්සේ උපස්ථාන ශාලාවෙහි දහැමි කථාවෙන් ශ්‍රාවකයින් වහන්සේලාට කරුණු දක්වමින් සිටියහ. ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ සවස් වරුවෙහි උපස්ථාන ශාලාවට පිවිසියහ. නන්දක තෙරුන්ගේ දීර්ඝ ධර්ම කථාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දොරකඩ සිට ම ශ්‍රවණය කළහ. කථාව අවසානයෙහි දොරගුල ශබ්ද කළ විට භික්ෂූන් වහන්සේලා දොර විවර කළහ. එවිට නන්දක තෙරුන් ඇමතූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ''ඔබ වහන්සේගේ දහම් විස්තරය භික්ෂූන් වහන්සේලාට මනාව වැටහිණි. එසේ වුවත් දීර්ඝ දහම් විස්තරය අසා දොරකඩ සිටි මාගේ පිට රිදෙන්නේයැයි වදාළහ. නන්දක තෙරුන් වික්ෂිප්ත වූ බව තේරුම්ගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ නන්ද තෙරුන්ට ප්‍රශංසා කරමින් එම දේශනාව අගය කළහ. තමන් වහන්සේ ශාස්තෲවරයා වුවත් දුක වේදනා-ාව දරාගෙන තම ශ්‍රාවකයන්ගේ දක්ෂතා අගය කිරීමත් ඒ සඳහා නිසි මග පෙන්වීමත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ පැවති උතුම් නිහතමානී ගුණය ප්‍රකට කරන්නකි.

තාදී ගුණයේ ප්‍රතිමූර්තිය

සැපතේ දී උදම් වීමත්, විපත්තියේ දී කම්පාවීමත් මිනිස් සමාජයේ බොහෝ දෙනා තුළ දක්නට ලැබෙන පොදු ලක්ෂණයකි. එහෙත් බුද්ධත්වයේ සිට පිරිනිවන් පෑම දක්වා වූ පන්සාලිස් වසක් ලෝ වැඩ සැලසූ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දෙකරුණ එකසේ සලකා ඒවාට මැදහත්ව මුහුණ දුන්හ. ලාභ, අලාභ, අයස, යස, නින්දා, ප්‍රශංසා, සැප දුක යන අටලෝ දහම හමුවේ කම්පා නොවී කටයුතු කිරීම තාදි ගුණයයි.

උපතේ සිට මරණය තෙක් ජීවිතයේ විවිධ අවස්ථා පිළිබඳ සලකනවිට අටලෝ දහමේ සුබ පක්ෂයට පමණක් භාජනය වූවන් මෙන්ම අසුභ පක්ෂයට පමණක් භාජනය වූවන් ද සමාජයෙහි නොමැති බව පැහැදිලි ය. අටලෝ දහම අනුව නින්දා අපහාස අවනම්බු නොලැබූවෙකු ලොව නැත. එම අවස්ථාවන්හි දී අවශ්‍ය ම ගුණාංගයක් වන්නේ ඉවසීමේ ගුණයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ අකම්පිතව ඉවසීමේ මහා ගුණය ප්‍රකට කළ සේක.

මාගන්දිය නම් බමුණා බුදුරජාණන් වහන්සේ දක පැහැදී තම දියණිය විවාහකරදීමට සිතා ඇය සර්වාභරණයෙන් සරසා උන්වහන්සේ වෙත පැමිණවීය. රූපයේ අසාරත්වය පිළිබඳ ව බුදුරජාණන් වහන්සේ කළ දේශනාව අසා තම රූපයට නින්දා කළේයැයි කලකිරී කෝපයට පත්වූ ඇය බුදුරදුන්ට වෛර බැන්දා ය. පසුව ඇය උදේනි රජුගේ අග මෙහෙසිය වී බුදුරදුන්ට නොයෙක් නින්දා අපහාස හිරිහැර කරවීය. ඒවා ඉවසිය නොහැකි වූ ආනන්ද තෙරුන් මෙම නගරය අතහැර වෙනත් නගරයකට යාමට යෝජනා කළත් බුදුරජාණන් වහන්සේ එම නින්දා අපහාස හිරිහැරයන්ගෙන් අකම්පිතව එහිම වැඩවිසූහ. වරක් ලාභ ප්‍රයෝජනයෙන් පිරිහුණ අන්‍ය තීර්ථකයෝ උපක්‍රමශීලීව සුන්දරී නම් පරිබ්‍රාජික තරුණිය යොදවා අපහාස කිරීමට කටයුතු කළහ. ඇය මරා ජේතවනාරාමය අසල වළදමා ඇයගේ මරණයට බුදුරජාණන් වහන්සේ හා ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා වගකිව යුතුයැයි මහජනයා ඉදිරියෙහි චෝදනා කළහ. මෙම අපහාසය සත්‍යයැයි පිළිගත් ඇතැම්හු බුදුරජාණන් වහන්සේ සහ ශ්‍රාවක භික්ෂූන් වහන්සේට බැන වදින්නට වූහ. ඒ සියලු දේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නිහඬව ඉවසූහ.

දෙව්රම් වෙහෙර දම් සභාවෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ සිව්වනක් පිරිසට දහම් දෙසමින් සිටිනවිට එම ස්ථානයට චිංචා නම් මානවිකාවක් පැමිණියා ය. ඇය පැමිණියේ කුසෙහි ලී පුවරුවක් බැඳ ගැබිනි වෙස් මවාගෙන ය. තම කුස ඔත් දරුවාගේ පියා බුදුරජාණන් වහන්සේ යැයි පවසමින් ඇය උන්වහන්සේට අපහාස කරන්නට විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එයින් කම්පා නොවූහ. ටික වේලාවකින් දෙවියන්ගේ බලයෙන් පුවරුව කඩාවැටීම නිසා මහජනයා ඉදිරියේ ඇය නින්දා අපහාස ලැබුවා ය. මෙසේ නින්දා අපහාස කිරීම්, ලාභයෙන් පිරිහෙළීමට ගත් උත්සාහ අවස්ථා රාශියක් සම්බුදු සිරිත පුරා දැකිය හැක. එහෙත් ඒ සියල්ල හමුවේ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ අකම්පිත වූහ.

බිම්බිසාර මහරජ, කෝසල මහරජ, අනේපිඬු සිටුතුමා විශාඛා උපාසිකාව ආදී රාජරාජ මහාමාත්‍යවරුන්ගෙන් මෙන්ම බොහෝ ධනවතුන්ගෙන් කෙතරම් ලාභ සත්කාර ලැබුණත් ඉන් බුදුරජාණන් වහන්සේ උදම් නොවූහ. කෙතරම් අලාභ අපහසුකම් විඳින්නට සිදු වුවත් ඉන් කම්පා නොවී සමසිතින් ඉවසූසේක. දොළොස්වන වස්කාලය උදය නම් බමුණාගේ වස් ආරාධනාවට අනුව වේරඤ්ජා නුවර වස් විසූහ. එහෙත් බමුණාට එම ආරාධනාව අමතකවීමත් දුර්භික්ෂයත් නිසා තුන්මසක කාලයක් අශ්වයන්ට දෙන යවහාලින් ජීවත්වීමට බුදුරජාණන් වහන්සේටත් ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලාටත් සිදු විය. වෙනත් ප්‍රදේශයකින් පිණ්ඩපාත ආහාරය ගෙනවුත් දීමට සෘද්ධිමත් ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා සූදානම් වුවත් එය ප්‍රතික්ෂේප කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ එම අලාභය මැදහත් සිතින් ඉවසූහ.

අසහාය ශාස්තෘවරයාණෝ

ඉතා උතුම් නිවැරදි මග පෙන්වා දීම ශ්‍රේෂ්ඨ මාර්ගෝපදේශකත්වයයි, සත්‍යා හෙවත් ශාස්තෘත්වය යනු ද එයයි.

''**තුම්හෙහි කිච්චං ආතප්පං අක්ඛාතාරො තථාගතා**'' යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේලා අවශ්‍ය මග පෙන්වන බවත් ඒ මග ගමන් කිරීම අපට අයත් කාර්යයක් බවත් උන්වහන්සේ වදාළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ පරමාර්ථය නම් මහජනයාට දෙලොව දියුණුවට මග කියාදීමයි. පරාර්ථය පරමාදර්ශ කරගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ සුව පහසුව පවා නොසලකා අන්‍යයන්ගේ යහපත උදෙසා මග පෙන්වූහ. උපදෙස් දුන්හ, මංගල, පරාභව, ව්‍යග්ඝපජ්ජ, වේළුද්වාර සිඟාලෝවාද වැනි සූත්‍ර දේශනාවන්ගෙන් පැහැදිලිවන කරුණු අනුව මිනිසාගේ ලෞකික ජීවිතය ශිල්පයෙන් මෙන් ම ධනයෙන් පොහොසත් වන අතර ගුණයෙන් ධාර්මික කරවීමට මග පෙන්වා දුන් බව පැහැදිලි වේ.

ධනයෙන් බලයෙන් පිරිපුන් රජ දරුවන්ට සිටුවරුන්ට මෙන් ම ඒකසාටක බමුණා වැනි අන්ත දුගී දුප්පතුන්ටත් විවිධ මිනිස් ගුණ දහමින් හෙබි ගුණවතුන්ට මෙන් ම මිනිස් දහමින් තොරව තිරිසනුන් මෙන් ජීවත් වූ ගුණ හීනයන්ටත් උපශාන්ත ගතිපැවතුම් ඇත්තවුන්ට මෙන් ම අංගුලිමාල ආලවක ආදී අශාන්ත අදාන්තයන්ටත් පිහිට වූ සේක.

සිය දැනඋගත්කම් නිසා මානයෙන් හිස උදුම්මාගත් සච්චක, බක බ්‍රහ්ම ආදීන්ට මෙන් ම නිරහංකාර පුද්ගලයන්ටත් කුලමානය නිසා තමන් උසස් කොට සැලකූ අග්ගික භාරද්වාජ සුන්දරික භාරද්වාජ වැන්නවුන්ටත් සුනීත, සෝපාක වැනි කුලවාදයෙන් පීඩාවට පත් වූවන්ටත් රජුගේ සිට වහල් මෙහෙකරුවා දක්වා සෑම සමාජ තලයක ම පුද්ගලයන්ට යායුතු මග මේ යැයි දැහැමි ඔවදන් දී යහමග පසක් කරවීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ සමත් වූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ හැඳින්වීම සඳහා ''**මග්ග විදූ**'' ''**මග්ගකොවිද**'' ''**මග්ගඤ්ඤූ**'' වැනි පද භාවිත කරන්නේ උන් වහන්සේ මාර්ගෝපදේශකයෙකු වූ බැවිනි.අතිවිශාල අනුගාමික පිරිසක් තමන් වහන්සේ වටා සිටියත් ඔවුන් අධිපතියෙකු සේ කටයුතු කිරීමට අපේක්ෂා නොකළහ. උන්වහන්සේ නිරන්තරයෙන් බලාපොරොත්තු වූයේ ස්වෙච්ඡාවෙන් නියම මාර්ගයෙහි ගමන් කරන ආචාරශීලී බුද්ධිමත් ශිෂ්‍ය පරම්පරාවකි.

''තථාගතයන් වහන්සේ වන මම භික්ෂු සංඝයාගේ නායකත්වය දැරීමට කිසි කලෙකත් නොසිතුවෙමි. එසේම භික්ෂු සංඝයා මගෙන් යැපෙන බව ද නොසිතුවෙමි'' යන සඳහනෙන් ඒ බව පැහැදිලි වේ. බුදුරජාණන් වහන්සේට දක්වන සැබෑ ගෞරවය නම් ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්ති අනුගමනය කිරීම මිස වෙනත් බාහිර පුදපූජා ආදිය සිදුකිරීම නොවන බව වරක් ආනන්ද හිමියන් අමතා ප්‍රකාශ කළ සේක.

''න ඛො ආනන්‍ද එත්තාවතා තථාගතො සක්කතො වා හොති ගරුකතො වා මානිතො වා පූජිතෙ වා අපචිතො වා, යො ඛො ආනන්‍ද භික්ඛු වා භික්ඛුණී වා උපාසකො වා උපාසිකා වා ධම්මානුධම්මපටිපන්නො විහරති සාමීචිපටිපන්නො අනුධම්මචාරී, සො තථාගතං සක්කරොති ගරුකරොති මානෙති පූජෙති අපචියති පරමාය පූජාය''

(මහා පරිනිබ්බාන සූත්‍රය)

''දාරුණො භික්ඛවෙ ලාභ සක්කාරො'' බල කාමය ධන කාමය තනතුරුවලට ඇති ගිජුකම ප්‍රසිද්ධිය යන මේවා ඉතා භයානක දේවල්ය. එබැවින් ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කළ යුතු ය.

ඵලං වෙ කදලිං හන්ති - ඵලං වෙළුං ඵලං නළං
සක්කාරො කා පුරිසං හන්ති - ගබ්භො අස්සතරිං යථා

කෙසෙල්, උණ බට ආදී ගස් ඵල ගැනීමෙන් වැනසෙන්නා සේ නොහික්මුණු පුද්ගලයා ලාභ සත්කාර නිසා වැනසේන්නේ ය. එනිසා ''**ධම්ම දායාදා මෙ භික්ඛවෙ භවථ මා ආමිස දායාදා**'' මහණෙනි මා නිසා ලැබෙන ආමිස ලාභය උරුම කර නොගන්න. මාගේ ධර්මය උරුම කොට වසන්නැයි වදාළහ. මෙසේ ශාස්තෘත්වයෙන් බුදුරදුන්ට සමකළ හැක්කෙක් ලොව නොමැත.

උත්තරීතර සමාජ දාර්ශනිකයාණෝ

බුදුරජාණන් වහන්සේ භාරතීය සමාජයේ පහළ වූයේ බ්‍රාහ්මණ දහම මූලික කරගත් වෛදික සමාජ ව්‍යුහයක ය. කුල භේදය, පන්තිභේදය එකල ජන සමාජය තුළ මහත් සේ ව්‍යාප්තව පැවතුනි. ඒ සියල්ල දෙස මානව හිතවාදීව බැලූ බුදුරජාණන් වහන්සේ සියලු දෙනා එක හා සමානව සැලකීමට සමාජ සත්ත්වයා පෙළඹ වූහ.

කෙනෙකු උසස් බවට හෝ පහත් බවට පත්වන්නේ තම චරිතය හා ක්‍රියාපිළිවෙත හේතුවෙන් බව දේශනාවෙන් මෙන් ම ආදර්ශයෙන් ද පෙන්වූහ. ධනවත් ස්වාමියාට මෙන් ම දුප්පත් සේවකයාටත් මානව නිදහස සමාන ය. සියලු අසාධාරණ සමාජ බෙදීම් ප්‍රතික්ෂේප කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂු, භික්ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා යන සිව්වනක් පිරිසට මුළුමහත් ජන සමාජය ම ඇතුළත් කළහ.

කොණ්ඩඤ්ඤ, වප්ප, භද්දිය, මහානාම, අස්සජි වැනි බමුණන්ටත්, නන්ද, රාහුල, ආනන්ද, අනුරුද්ධ වැනි රජ කුමාරවරුන්ටත් පොදුජන සමාජයේ ගොවි කම්කරුවන්ටත් උපාලි කරණවෑමියා වැන්නවුන්ටත් සුනීත, සෝපාක වැනි හීන කුලයන්හි උපන්න වුන්ටත් සමසේ සසුනෙහි දායාද හිමිකර උතුම් වූ ප්‍රව්‍රජ්‍යාව ලබාදුන්හ. ගංගා, යමුනා, අචිරවතී ආදී ගංගා මහාසාගරයට පැමිණි පසු පෙර පැවති නම් අතහැර එකම රසයක් හා වර්ණයක් ඇති සාගර ජලය බවට පත්වන්නාක් මෙන් විවිධ කුලවලට අයත් වූවෝ උන්වහන්සේගේ සසුනට ඇතුළු වූ පසු එක ම භික්ෂු සංඝයා ලෙස සැලකෙති.

කෙනෙකු බ්‍රාහ්මණයෙකු හෝ වසලයෙකු වන්නේ උපතින් නොව ඔහුගේ ක්‍රියාව අනුව බව වදාළ බුදුරජාණන් වහන්සේ සියලු මිනිසුන්ට සමාන ගෞරවයක් ඇතිව කටයුතු කිරීමට අවස්ථාව උදාකර දුන්හ.

''සුද්ධි අසුද්ධි පච්චත්තං නාඤ්ඤො අඤ්ඤං විසොධයෙ''

පිරිසිදු බව හෝ අපිරිසිදුබව තමා ම ඇති කර ගත යුත්තක් මිස කිසිවෙකුට තවෙකෙකු පිරිසිදු කළ නොහැකි ය ගතානුගතිකව දේවවාදී ඉගැන්වීම් පසුපස ගිය බොහෝදෙනාට තම චින්තන බුද්ධිය මෙහෙයවා ක්‍රියා කිරීමේ වටිනාකම පෙන්වා දුන් උත්තරීතර ශාස්තෘවරයාණෝ ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. එබඳු අන්ධ විශ්වාසයන් සත්‍යයට මග නොවන බව දේශනා කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ විමුක්තිය ඇත්තේ තමා තුළ මිස එය දෙවියන් හෝ අන්කිසිවෙකු තුළ නොවන බව දේශනා කළහ. උන්වහන්සේ නිදහස් චින්තනය අගයකළ එක් අවස්ථාවක් ලෙස කාලාම සූත්‍රය සඳහන් කළ හැකි ය. සිය දහම හා දර්ශනය පමණක් නිවැරදි ය. අන් සියල්ල හිස්ය යනු භාරතයේ බොහෝ ශාස්තෘන් පිළිගත් අදහාගත් මතයයි. කාලාමවරු බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණ තමන් හමුවට එන බොහෝ ආගමික ශාස්තෘන් මෙසේ පැවසීම ගැටලුවක් වන බැවින් කුමක් සත්‍ය ලෙස පිළිගතයුතු දැයි විමසූහ. මිනිසුන් යම් යම් දේ විශ්වාස කරන ආකාර දහයක් ගෙනහැර දැක්වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවාට වහල් නොවී නුවණින් විමසා බලා හොඳ දේ පිළිගන්නා ලෙසත් නරක දේ බැහැර කරන ලෙසත් කාලාමයන්ට වදාළහ.

කාන්තාවක ලෙසින් උපත ලැබීම එදා සමාජයේ පාපයක් මෙන්ම සාපයක් ලෙසින් ද සැලකිණි. තම මැදුරේ දුවක් ඉපදීම ගැන පසු තැවෙමින් සිටි කොසොල් රජුට බුදුරදුන් වදාළේ ''මහරජ, ස්ත්‍රියක වුව ද නැණවත් නම් සිල්වත් නම් නැදිමයිලන්ට දෙවියන්ට මෙන් සලකයි නම් පතිවත රකී නම් ඇය උතුම් ය. එබඳු වාසනාවන්තියකගේ පුතෙක් රජකම වුවද ලබන්නේය යනුවෙනි.

භාරතීය කාන්තාවගේ විමුක්තිය උදෙසා භික්ෂුණී ශාසනය ඇති කිරීමෙන් මහත් අනුග්‍රහයක් දැක්වූහ. සමගින් කාන්තාවට හිමි වූ නිදහස කෙතරම් අගනේ ද යන්න ථෙරීගාථාවල එන විතරාගී තෙරණින් වහන්සේලාගේ ප්‍රකාශයන්ගෙන් වඩාත් පැහැදිලි වේ. පැරණි ඉන්දීය බ්‍රාහ්මණයන් විසින් ස්ත්‍රිය සම්බන්ධයෙන් ගොඩනගා තිබූ ආකල්පය බිඳහැර ඔවුන්ට භික්ෂුණියක්, මවක්, සොයුරියක් බිරිඳක් හා දියණියක් ලෙස සමාජ වරප්‍රසාද උරුම වූයේ උතුම් මිනිසත් ගුණයෙන් පිරුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ නිසාවෙනි.

පංචශීල ප්‍රතිපදාව අනුව භාරතීය සමාජය යහපත් ගුණගරුක සමාජයක් බවට පත්කිරීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ ගත් වෙහෙස අපමණ ය. යහපත් සමාජයක් කරා පුද්ගලයන් ගෙනයන විට එයට විවිධ බාධාවන් එල්ලවීම සාමාන්‍ය ස්වභාවයකි. අන්ධානුකරණයෙන් යුතු සමාජය යථාර්ථය හඳුනන පිරිසක් බවට පත් කිරීමට යාමේ දී බොහෝ පිරිසකගෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේට ද බාධා එල්ල විය. එහෙත්, තමන් වහන්සේ පළමුව නිවැරදි පිළිවෙත්හි පිහිටා අන්‍යයන්ට අනුශාසනා කිරීමෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පරමාදර්ශී වූහ. එබැවින් ම යහපතට නැඹුරු වූ විශාල අනුගාමික පිරිසක් උන්වහන්සේ

වටා රොක් වූහ. තථාගත ශ්‍රී සද්ධර්මය **එහි පස්සික** හෙවත් පැමිණ විමසා බලා අනුගමනය කළ හැකි දහමක් වන බැවින් බුද්ධිමත් පිරිස් බුදුසසුන වටා ඒකරාශී වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උත්තරීතර මිනිස් ගුණ සමුදාය ද එම සත්‍යවාදී දහම වෙත පිරිස් යොමු කරවීමට හේතු විය.

අංගුත්තර නිකායේ පඤ්චක නිපාතයේ කකුධ සූත්‍රයේ සඳහන් වන පරිදි ලොව ශාස්තෘවරු වර්ග පහකි. එනම්, සීලයෙන් අපිරිසිදු, ජීවිකාවෙන් අපිරිසිදු, ධර්ම දේශනයෙන් අපිරිසිදු, ධර්ම විවරණයෙන් අපිරිසිදු ඤාණ දර්ශනයෙන් අපිරිසිදු ශාස්තෘවරු ය. එහෙත් ඔවුහු ඒ කරුණුවලින් පිරිසිදු අය ලෙස මහජනයාත් ඉදිරියේ පෙනී සිටිති. එපමණක් නොව ඒ බව හෙළිදරවු නොකොට ශ්‍රාවකයන් තමා රැකගනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරති. ඒ ශ්‍රාවකයන්ගෙන් රැකවරණ පතන ශාස්තෘවරු ය. එහිදී බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරන්නේ තමන් වහන්සේත් මේ කරුණු පහෙන් ම තමා පිරිසිදු යැයි මහජනයා ඉදිරියේ ප්‍රතිඥා කරන නමුත් එසේ ප්‍රතිඥා කළේ සැබවින් ම ඒවායෙහි පිරිසිදුව සිටිමින් බව ය. එබැවින් මේ කිසි කරුණකින් ශ්‍රාවකයන් තමන් වහන්සේව ආරක්ෂා කිරීම අනවශ්‍ය බවත් එසේ ආරක්ෂා කළ යුතු යැයි තමා කිසිවිටෙකත් අපේක්ෂා නොකරන බවත් උන්වහන්සේ වදාරති. මෙබඳු අභීත සිංහනාදයක් කළ ලොව එකම ශාස්තෘවරයාණෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය.

අභ්‍යාස

01. බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ පැවැති උත්තරීතර මිනිස් ගුණ ප්‍රකට වන අවස්ථා පිළිබඳ ලැයිස්තුවක් පිළියල කරන්න.
02. ''මහා කාරුණික බුදුරජාණෝ'' යන මැයෙන් රචනාවක් ලියන්න.
03. බුදුරජාණන් වහන්සේ අටලෝ දහමින් කම්පා නොවූ අයුරු උදාහරණ සහිතව පහදන්න.